ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

ПРЕЗИДІЯ

ПОСТАНОВА

18.12.2019 м. Київ № П-22-3

Про дії профспілок в умовах реструктуризації, приватизації і зміни форм управління підприємств

Програмою діяльності Кабінету Міністрів України та низкою інших рішень Уряд декларує політику суцільної приватизації та ліквідації існуючих «неефективних» підприємств державної форми власності, проведення масштабних структурних реформ у різних галузях економіки.

Зокрема, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.01.2019 № 36-р затверджено перелік об'єктів великої приватизації державної власності, вартість активів яких згідно з даними фінансової звітності за останній звітний рік перевищує 250 млн гривень. Окрім того, відповідно до рішень Уряду, в рамках виконання Указу Президента України від 5 листопада 2019 року, ще 500 державних підприємств передаються на приватизацію Фонду держмайна України.

Така політика без супроводження її комплексом заходів із забезпечення зайнятості, розроблених на основі соціального діалогу, може призвести до вивільнення великої кількості працівників, які будуть не спроможні знайти нову роботу, і внаслідок цього – до додаткових втрат державного бюджету. Таким чином, замість створення 1 млн нових робочих місць країна отримає нових безробітних.

Саме тому Голова ФПУ на засіданні Уряду при розгляді відповідного проєкту постанови вніс пропозицію про залучення представників профспілок до процесу проведення приватизації державних підприємств та реформування сфер надання суспільних послуг, щоб упередити негативні наслідки і забезпечити права працівників.

Наразі кількість зайнятого населення становить 16,6 млн осіб, а рівень зайнятості – 51,4%; кількість безробітного населення – 1,5 млн осіб, а рівень безробіття – 8,4%.

Програма дій Уряду, а саме ціль 7.3, передбачає підвищення зайнятості працездатного населення до 70%. Також ціль 7.3 Програми акцентує увагу на лібералізації трудового законодавства та реформування Державного центру зайнятості. Водночас у ній жодним чином не згадується про необхідність розроблення і впровадження стратегічного документа з питань збереження і розвитку трудового потенціалу та політики зайнятості на середньостроковий період (Інформація додається).

Взявши до відома інформацію заступника Голови ФПУ Шубіна О.О., а також з метою недопущення поглиблення кризових явищ ринку праці, вивільнення та масового виїзду за межі України тисяч працівників – членів профспілок, Президія Федерації професійних спілок України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Взяти до уваги, що у процесі будь-яких реформ профспілки наголошують на необхідності збереження профілю діяльності підприємства, робочих місць, гідних умов праці і колективно-договірного регулювання трудових відносин новим власником або керівництвом підприємства, що перебуває в процесі реформування.

2. Доручити керівництву ФПУ:

2.1. Організувати і провести протягом кінця грудня 2019 року – січня 2020 року зустріч з керівництвом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Фонду державного майна України за участю членських організацій ФПУ з метою забезпечення взаємодії та розроблення комплексу спільних заходів для захисту прав працівників у процесі приватизації промислових підприємств.

2.2. Звернутись до Кабінету Міністрів України:

- щодо надання доручення галузевим міністерствам стосовно проведення галузевих зустрічей з профспілками для обговорення проблемних питань галузей;

- щодо відновлення дії постанови Кабінету Міністрів України № 802 «Про затвердження Порядку перетворення державного унітарного комерційного підприємства в акціонерне товариство» у редакції від 29 серпня 2012 року.

2.3. Звернутись до центральних органів виконавчої влади:

- що відповідають за формування і реалізацію промислової політики, – щодо розроблення разом із сторонами соціального діалогу та схвалення Урядом проекту Стратегії розвитку промислового комплексу України, галузевих стратегій та програм реформування та розвитку, спрямованих на збереження та створення робочих місць;

- що відповідають за питання державного управління у сфері праці та зайнятості населення, – щодо збереження робочих місць і заходів з перепідготовки та працевлаштування вивільнених працівників.

2.4. Звернутись до Фонду державного майна України щодо залучення представників профспілок до процесу проведення приватизації державних підприємств та подальшої їх участі у корпоративному управлінні.

2.5. Долучитись разом з Міністерством освіти і науки України та Федерацією роботодавців України до роботи з розроблення професійних стандартів та активізації створення галузевих рад з метою перекваліфікації працівників та забезпечення умов для освоєння нових професій.

3. Доручити ФПУ, її членським організаціям:

3.1. З урахуванням норм Генеральної, галузевих і територіальних угод проаналізувати у двомісячний термін ситуацію в галузях та розробити комплекс спільних із сторонами соціального діалогу заходів щодо мінімізації негативних наслідків від приватизації.

3.2. Здійснювати заходи щодо захисту прав трудящих в умовах лібералізації трудового законодавства.

3.3. Спрямувати зусилля на збереження профспілкових організацій у процесі роздержавлення великих підприємств шляхом зміни їхньої назви чи реорганізації своєї структури (шляхом злиття, приєднання, поділу тощо).

Доручити департаментам правового захисту, профспілкового руху та зв'язків з громадськими організаціями апарату ФПУ підготувати Методичну розробку щодо збереження профспілкової організації при приватизації чи ліквідації підприємства.

3.4. Розробити пропозиції, рекомендації щодо збереження профспілкового членства за працівниками у період тимчасового безробіття.

4. Надати методичну допомогу членським організаціям ФПУ щодо проведення навчання керівництва профспілкових організацій і профактиву підприємств, що перебувають у процесі приватизації.

5. Контроль за виконанням постанови покласти на заступника Голови ФПУ Шубіна О.О.

Голова ФПУ **Г.В. Осовий**

Надіслано: керівництву ФПУ; членським організаціям ФПУ; структурним підрозділам апарату ФПУ.

Додаток
до постанови Президії ФПУ
від 18.12.2019 № П–22–3

ІНФОРМАЦІЯ
про дії профспілок в умовах реструктуризації, приватизації і зміни форм управління підприємств

Перед сторонами соціального діалогу сьогодні постали важливі завдання з відновлення роботи всього промислового комплексу країни, підвищення темпів зростання економіки, зупинення міграції людського капіталу за кордон, відкриття нових промислових підприємств і створення нових високопродуктивних робочих місць з гідними умовами праці і високою заробітною платою. Водночас профспілки вимушені констатувати, що протягом останніх років економічна ситуація в Україні залишалася досить складною.

Програмою діяльності Кабінету Міністрів України передбачається протягом 5 років досягти росту ВВП на 40%, створити 1 млн нових робочих місць, залучити 50 млрд доларів прямих іноземних інвестицій.

Проте, відсутність схваленої Урядом Стратегії розвитку промислового комплексу України, галузевих стратегій та програм розвитку, стратегічного документа з питань збереження і розвитку трудового потенціалу та єдиної політики зайнятості призвела до падіння рівня виробництва товарної продукції.

Незважаючи на позитивний ріст ВВП за 9 місяців на 4,2%, у жовтні п.р. проти жовтня 2018-го індекс промислової продукції, скоригований на ефект календарних днів, склав 95,0%. У січні – жовтні 2019 року, порівняно з аналогічним періодом минулого року, індекс промислової продукції становив 99,4%, у т.ч. у переробній промисловості – 98,8%, постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 98,3%.

Індекси промислової продукції за основними видами діяльності також демонструють тренд падіння: металургійне виробництво – 98,7%, машинобудування – 95,9%, виробництво меблів – 99,7%, виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність – 94,3%, текстильне виробництво – 89,8%, виробництво коксу та продуктів нафтоперероблки – 95,2%, виробництво гумових і пластмасових виробів – 99,1%.

Індекси промислової продукції

(у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

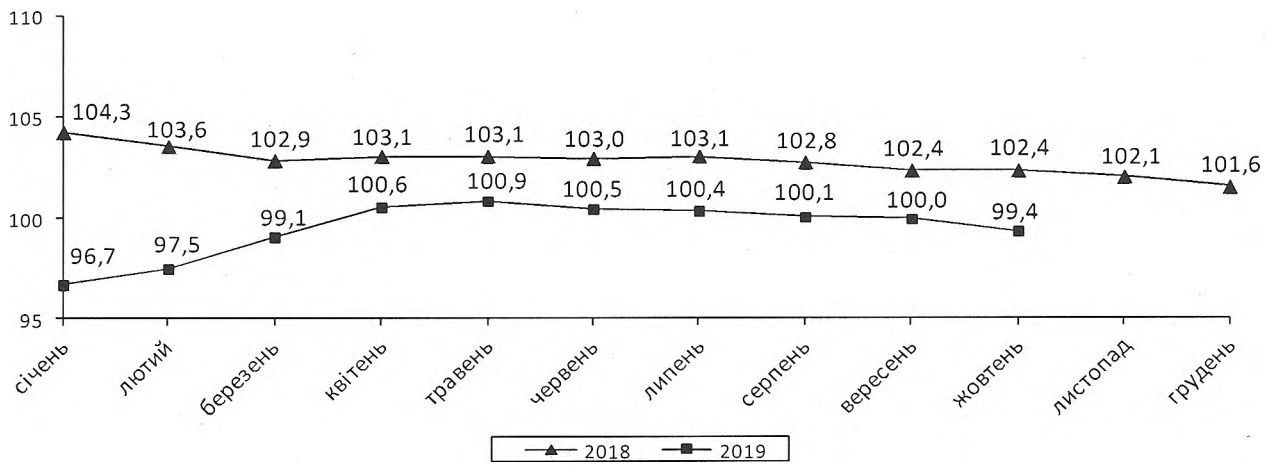

Таким чином, зростання ВВП забезпечується в основному за рахунок росту роздрібної торгівлі (10,2%) та продукції сільського господарства (3,3%).

Індекси фізичного обсягу обороту роздрібної торгівлі
(у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

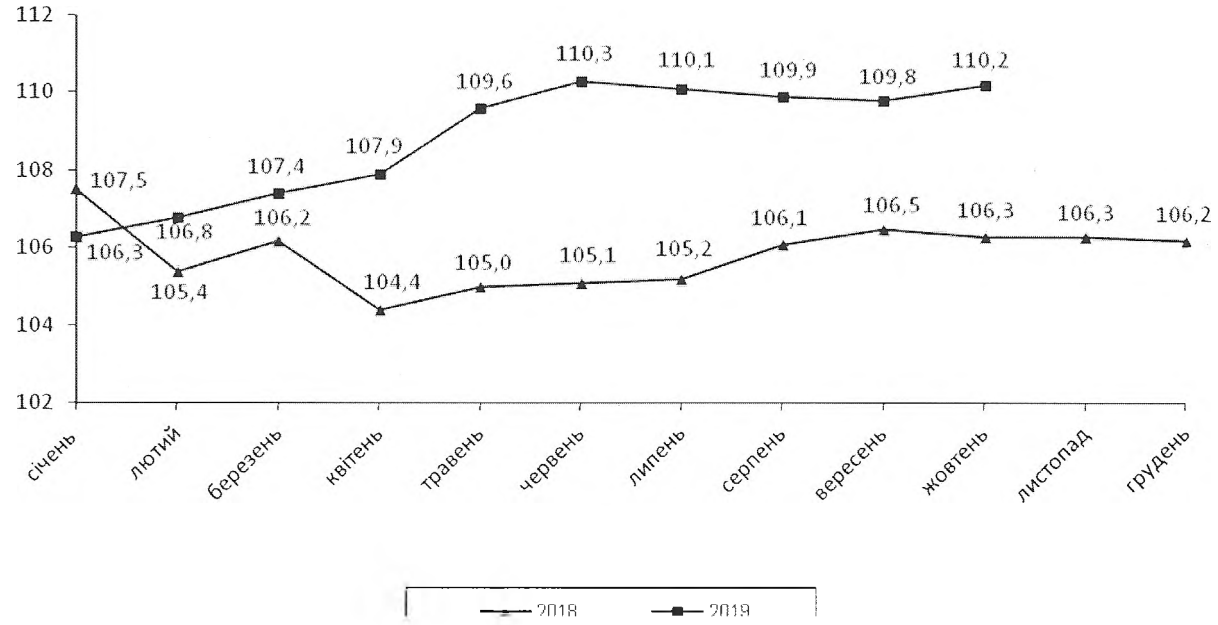

Індекси сільськогосподарської продукції
(у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

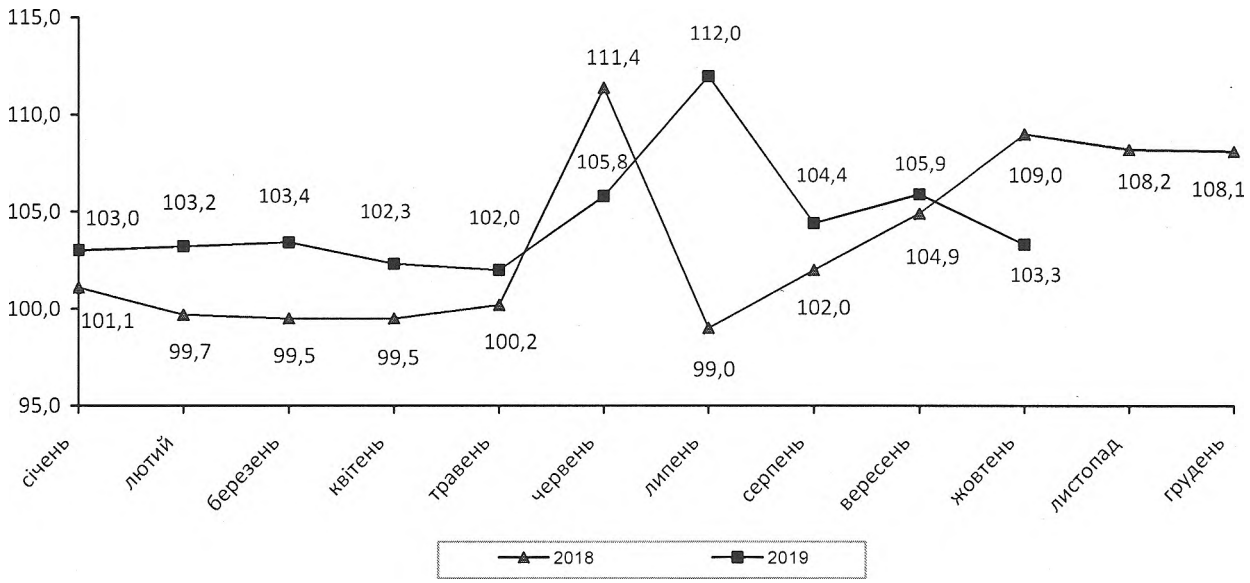

На фоні падіння обсягів промислового виробництва такі ж негативні тенденції спостерігаються і на ринку праці, а саме:

- розбалансованість ринку праці, пов'язана з невідповідністю попиту до пропозиції;
- скорочується чисельність зайнятих осіб;
- триває процес закриття підприємств, зокрема через звуження сфери підприємницької діяльності;
- прогресує міграція найбільш активної частини населення за кордон;

- значно збільшується рівень внутрішньої, у тому числі вимушеної, міграції населення.

Так, за даними Держстату, чисельність економічно активного населення у віці від 15 до 70 років у 2018 році становила 18 млн проти 21 млн у 2013-му. За цей же період чисельність штатних працівників зменшилася на 2 млн, а самозайнятих – на 2,5 млн.

Співвідношення працездатного та зайнятого населення в Україні

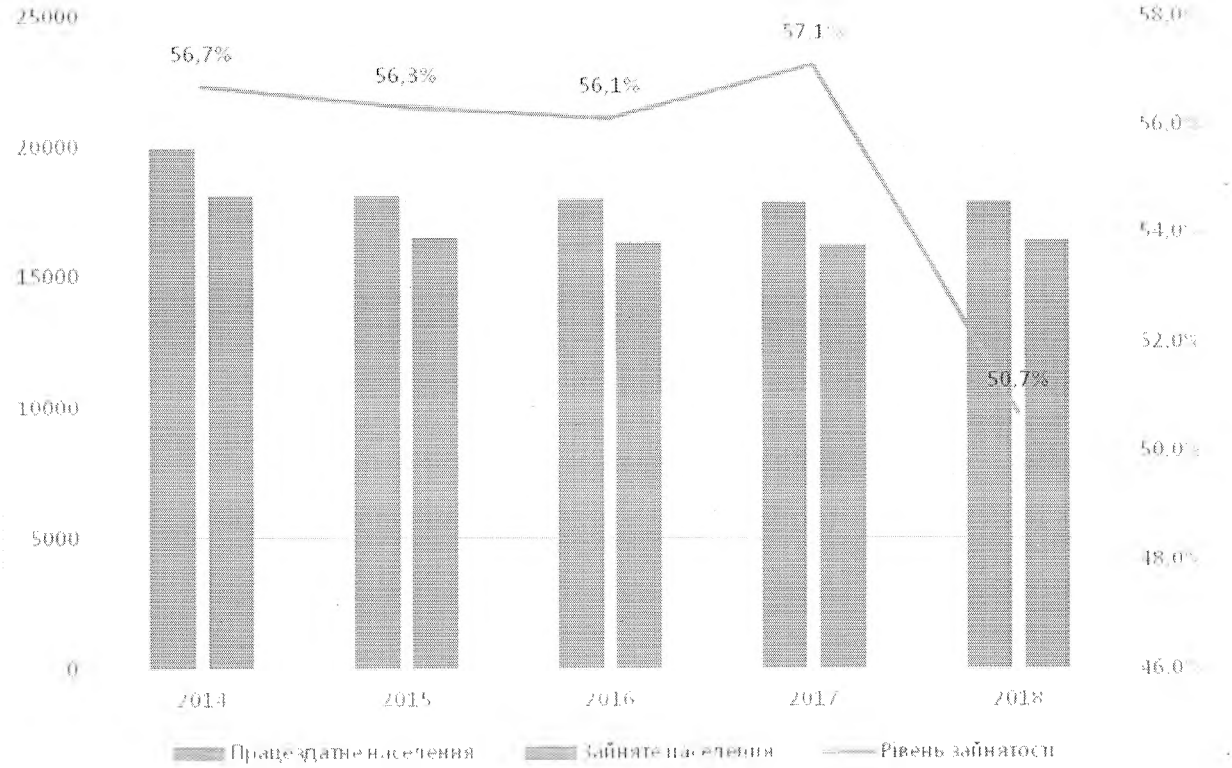

Зайнятість населення за видами економічної діяльності

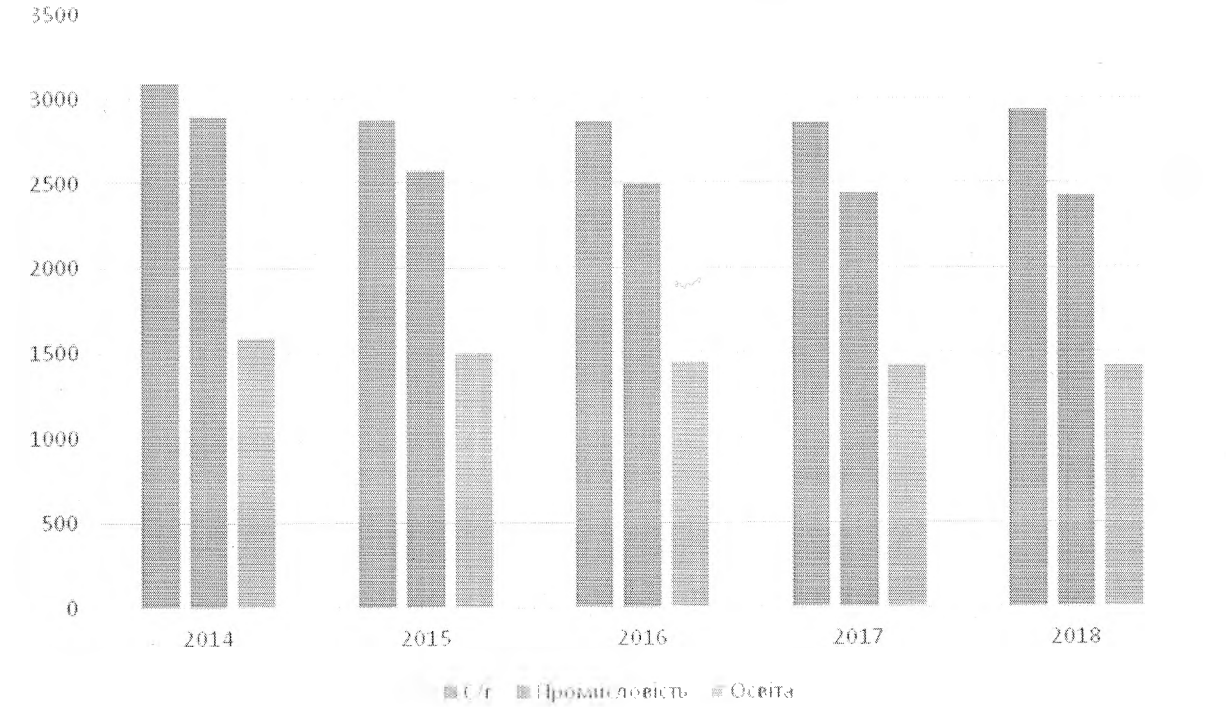

Станом на 01.07.2019 кількість зайнятого населення становить 16,6 млн осіб, а рівень зайнятості – 51,4%. Кількість безробітного населення – 1,5 млн осіб, а рівень безробіття – 8,4%.

Програма дій Уряду щодо Цілі 7.3 ***«Українські працівники мають легальну роботу і витрачають менше часу на пошук нової легальної роботи»*** передбачає зниження рівня безробіття з 9,6% до 5% і підвищення зайнятості працездатного населення з 66% до 70%, і в черговий раз завищує реальні показники. Сьогодні рівень зайнятості населення становить лише **51,4%** працездатного населення. Також Ціль 7.3 Програми акцентує увагу на лібералізації трудового законодавства та реформуванні Державного центру зайнятості. Однак, жодним чином ***не згадується про необхідність розробки і впровадження стратегічного документа з питань збереження і розвитку трудового потенціалу та політики зайнятості*** на середньостроковий період.

Процеси, що відбуваються в економіці України, й надалі будуть поглиблювати диспропорції ринку праці, а саме:

1. Постійне недофінансування бюджетних програм у вугільній промисловості призводить до зростання заборгованості із заробітної плати шахтарям. Вугледобувні підприємства державної форми власності не переоснащуються, не модернізуються, поступово занепадають, і на сьогодні вони в переважній більшості перебувають у критичному становищі. Така «державна» політика у вугільній галузі призводить до зменшення видобутку енергетичного та коксівного вугілля, а також чисельності працівників, у першу чергу – основних професій. Так, загальна чисельність працівників вугільної галузі вже зменшилася цьогоріч відносно відповідного періоду минулого року на 6220 осіб, у т.ч. на державних вугільних підприємствах, підпорядкованих Міністерству енергетики та захисту довкілля України, на 5661 особу (за даними Профспілки працівників вугільної промисловості України).

2. Очікуване скорочення працюючих на залізничному транспорті на рівні до 120 тис. працівників (за даними Профспілки залізничників і транспортних будівельників України) у зв'язку з проведенням реформи Укрзалізниці, яка передбачає передачу транспортної інфраструктури (залізничних вузлів і станцій, складських та ремонтних закладів, вантажних терміналів), вагонів та тягової сили у приватну власність.

Планується розділити монополіста на ринку залізничних перевезень АТ «Укрзалізниця» на окремі блоки, зокрема: оператори інфраструктури, вантажні перевізники та пасажирські перевізники. Також планується створити конкурентний ринок залізничних перевезень та провести реформу системи тарифоутворення на послуги залізничних перевезень.

3. Скорочення у 2020 році 18 тис. державних службовців районних державних адміністрацій, без погодження з Профспілкою працівників державних установ.

19.06.2019 було прийнято постанову Кабінету Міністрів України № 746 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 2014 року № 91», якою встановлено граничну чисельність працівників місцевих державних адміністрацій. Це фактично передбачало скорочення

працівників на 50%. Проєкт цієї постанови був розглянутий без попереднього обговорення з Профспілкою працівників державних установ та СПО об'єднань профспілок.

На сьогодні Профспілка працівників державних установ України, як і раніше, бере участь у розгляді законопроєкту № 2260 «Про внесення змін до деяких законів України» з метою захисту трудових прав державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування. Слід зазначити, що цей законопроєкт пронизано дискримінаційними нормами щодо державних службовців, він містить низку норм, що грубо порушують права людини та трудове законодавство і щодо яких профспілкова сторона неодноразово направляла свої зауваження та пропозиції. Профспілка наголошує, що намагання вивести умови проходження державної служби з предмету регулювання трудового законодавства без достатніх підстав мають ознаки дискримінації, порушують принципи рівності щодо загальних соціальних гарантій працюючим.

4. Продовження медичної реформи, яка на першому етапі реформування первинної ланки запровадила конкуренцію між лікарями за пацієнтів, а на другому етапі передбачає автономізацію закладів охорони здоров'я, їх перетворення на комунальні некомерційні підприємства та створення госпітальних округів.

5. Призупинення до 31.12.2020 дії постанови КМУ від 10.07.2019 № 822 щодо нової системи оплати праці педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів, установ освіти і науки з 2020 року, незважаючи на вимогу профспілок щодо фінансового забезпечення галузі освіти, виконання норм законів України щодо оплати праці працівників освіти, недопущення звуження їх трудових прав.

«Реформи» можуть призвести до того, що внаслідок закриття малокомплектних шкіл у селах 20 тис. учителів залишаться без роботи (за даними Профспілки працівників освіти і науки України). Жодної програми їх працевлаштування в Уряду немає.

6. Демонополізація та приватизація заводів ДП «Укрспирт» та концерну «Укрспирт», що призведе до втрати роботи 5 тис. працівників спиртової галузі (за даними Профспілки працівників агропромислового комплексу України).

Якщо анулюється монополія держави на виробництво спирту, досить швидко основні лікеро-горілчані компанії побудують свої спиртові заводи. Найімовірніше, що вони будуть зацікавлені у виробництві спирту для власних потреб і не будуть продавати його іншим.

Спиртові заводи ДП «Укрспирт» будуть приватизовані за ціною металобрухту. В Україну, в свою чергу, почнуть імпортувати спирт із Російської Федерації, Молдови, Білорусі. Україна втратить власну спиртову галузь і робочі місця в ній, що завдасть значної шкоди економіці держави.

7. Запровадження ринку землі.

Індустріалізація сільського господарства веде до скорочення робочих місць. На 100 га орної землі агрохолдинг забезпечує створення одного робочого місця, середній аграрний бізнес – 1–4 робочих місць, фермер – 6–12.

Можливість продажу землі у кількості 200 тис. га в одні руки призведе до її концентрації у великих агрохолдингах, банкрутства фермерів та подальшого скорочення робочих місць у сільській місцевості.

8. Корпоратизація Адміністрації морських портів України та передача у концесію її інфраструктурних об'єктів призведе до вивільнення значної частини працюючих.

Передбачається, що об'єктами державно-приватного партнерства, в т.ч. концесії, можуть бути причали, пірси, берегоукріплювальні, берегозахисні споруди та інші види причальних споруд, залізничні та автомобільні під'їзні шляхи (до першого розгалуження за межами території порту), лінії зв'язку, засоби тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерні комунікації. Такі об'єкти передаються приватному партнеру або концесіонеру разом з підйомно-транспортним та іншим устаткуванням, що забезпечує навантаження/розвантаження та зберігання вантажів, обслуговування пасажирів, у т.ч. для їх посадки і висадки із суден.

Прийняття Верховною Радою України за основу жорстко розкритикованого бізнесом законопроєкту, реєстр. № 1210, з поправками до Податкового кодексу, які передбачають, зокрема: збільшення та запровадження низки нових штрафів для платників податків за порушення у сфері адміністрування податків, а також підвищення низки рентних ставок, у тому числі на видобуток залізної руди, не враховуючи те, що в цьому році, і за прогнозом аналітиків, у наступному продовжиться погіршення світової кон'юнктури на ринку металопродукції. За таких умов у металургійній промисловості вже відбувається скорочення персоналу.

Через запровадження штучного регулювання доходів учасників тютюнового ринку, відповідно до законопроєкту, реєстр. № 1049, тютюнові міжнародні компанії взагалі почали згортати своє виробництво в Україні. Слід зазначити, що внаслідок закриття тютюнових фабрик в Україні більш ніж 4 тис. осіб втратять роботу.

Протягом 2017–2019 років в Україні діяла програма часткової компенсації вартості вітчизняної сільськогосподарської техніки. Механізм дозволяє сільгосптоваровиробникам отримати часткову компенсацію вартості української сільськогосподарської техніки та обладнання, відтак посилити її конкурентні переваги та зробити кінцеву вартість більш привабливою для фермерів.

Ефективність програми засвідчує стрімке збільшення кількості сільгосптоваровиробників, які скористалися нею за 2 роки. Також за цей період збільшилася кількість підприємств, включених до оновленого переліку вітчизняної техніки та обладнання для агропромислового комплексу, вартість яких частково компенсується за рахунок коштів держбюджету з 40 до 181, а номенклатура їх продукції – з 792 до 12542 одиниць сільгосптехніки та обладнання. Такі цифри свідчать про вагому роль державної підтримки для розвитку агроіндустрії та сільськогосподарського машинобудування.

На жаль, коштів на фінансування програми часткової компенсації вартості вітчизняної сільськогосподарської техніки у Державному бюджеті України на 2020 рік не передбачено.

Також відсутнє за окремою бюджетною програмою виділення коштів на програму фінансової підтримки розвитку фермерських господарств.

Державним бюджетом України на 2020 рік передбачено виділення коштів в обсягах більш ніж 75 млрд грн на будівництво автодоріг. При цьому заробітна плата становить третину цих коштів. Тому профспілки вважають за необхідне розроблення нормативно-правових актів щодо компенсації вартості вітчизняної дорожньо-будівельної техніки, а також механізму забезпечення пріоритетності національних підприємств у тендерах із проведення будівництва та ремонту доріг.

Федерація профспілок України бере активну участь у процесах протидії звуженню прав працюючих.

Голова ФПУ та спеціалісти апарату неодноразово брали участь у засіданнях Національного комітету з промислового розвитку, присвячених подальшому розвитку сільськогосподарського машинобудування, дорожньо-будівельної техніки та обладнання, питанням земельного податку, а також Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва.

Підготовлено та надано пропозиції до проєкту розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії розвитку промислового комплексу України на період до 2025 року» щодо забезпечення кадрами промисловості та вдосконалення кадрової політики, взято участь в узгоджувальній нараді щодо порушеного питання. Але, на жаль, профспілкові пропозиції не знайшли відображення у проєкті Стратегії. Слід зазначити, що Національний комітет з промислового розвитку взагалі відхилив такий проєкт. Станом на грудень 2019 року Стратегія розвитку промислового комплексу України на засіданні Уряду не розглядалась.

Підготовлено пропозиції членських організацій ФПУ стосовно шляхів вирішення проблемних питань у галузях промисловості та направлено їх для опрацювання до Мінекономрозвитку України.

Надано пропозиції до проєкту Державного бюджету України на 2020 рік щодо передбачення видатків на фінансування програм окремих галузей промисловості: вугільної, гірничо-металургійної, оборонної, суднобудівної, авіабудівної, лісового господарства, сільськогосподарського машинобудування, фінансової підтримки сільгосптоваровиробників, дорожньо-транспортного комплексу. Зазначені пропозиції не було враховано.

Після тривалої роботи, в липні ц.р. сторонами соціального діалогу було узгоджено розроблений Мінсоцполітики проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Основних напрямів реалізації державної політики в сфері зайнятості населення на період до 2022 року», але до сьогодні Урядом його не схвалено.

Опрацьовано та погоджено низку нормативно-правових актів щодо вдосконалення процедур роботи з безробітними, в т.ч. щодо їх професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Погоджено проекти наказів МОН «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти», «Про затвердження Положення про інституційну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти».

Ініційовано та проведено зустріч з першим заступником міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Кухтою П.А. щодо захисту прав трудящих у процесі приватизації.

Слід зазначити, що у процесі проведення Урядом приватизації підприємств державного сектору економіки профспілки наголошують на необхідності збереження профілю діяльності підприємства, робочих місць, гідних умов праці і колективно-договірного регулювання трудових відносин новим власником або керівництвом підприємства, що перебуває в процесі реформування.

Враховуючи вищезазначене необхідно:

- провести зустріч з керівництвом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Фонду державного майна України за участю членських організацій ФПУ з метою забезпечення взаємодії та розроблення комплексу спільних заходів для захисту прав працівників у процесі приватизації промислових підприємств;
- звернутись до Фонду державного майна України щодо залучення представників профспілок до процесу проведення приватизації державних підприємств та подальшої їх участі у корпоративному управлінні;
- звернутись до Кабінету Міністрів України щодо надання доручення галузевим міністерствам стосовно проведення зустрічей з профспілками для обговорення проблемних питань галузей;
- розробити комплекс спільних із сторонами соціального діалогу заходів щодо мінімізації негативних наслідків від приватизації з урахуванням норм Генеральної, галузевих і територіальних угод та аналізу ситуації в галузях;
- підготувати Методичну розробку щодо збереження профспілкової організації при приватизації чи ліквідації підприємства.

Департамент з питань економічного розвитку та ціноутворення